

Nr 825

Av herr **Antonsson m. fl.**, *angående näringspolitiken.*

(Lika lydande med motion nr 738 i Första kammaren)

Det är självklart att framåtskridandet i vårt samhälle måste baseras på ett näringsliv som kan ge både medborgarna och samhället ökade resurser. Det är lika självfallet ett för alla gemensamt intresse, att näringslivet blir så effektivt som möjligt. I den situation, som nu gäller för samhälle och näringsliv, är det uppenbart, att det krävs en aktivare näringspolitik.

Detta medges numera även av den socialdemokratiska regeringen.

Man måste enligt vår mening utgå från att den främsta drivkraften till framsteg och framåtskridande är de enskilda människornas egen vilja till initiativ, verksamhet och ansvar. Det betyder marknadsekonomi som bygger på konkurrens och fritt konsumtionsval. Men lika väsentligt är det att vi utnyttjar denna drivkraft gemensamt till bästa möjliga resultat för alla. Slutsatsen härav måste vara, att vi skall använda samhället, som är vårt gemensamma instrument, för en förutsättningsskapande och ramplanerande politik där en aktiv näringspolitik ställs i centrum. Detta innebär samtidigt, att man korrigerar eller styr marknadshushållningen — genom åtgärder på skatteområdet och kreditgivningen, genom konjunkturpolitiken och den ekonomiska politiken, monopolkontrollen och konkurrenspolitiken, arbetsmarknadspolitiken, lokaliseringspolitiken, socialpolitiken och konsumentpolitiken.

Vårt nuvarande samhälle, som ibland kallas blandekonomiskt, är institutionellt uppbyggt för en politik av den karaktär vi ovan skisserat. Men den politik som regeringen fört kan inte sägas ha tillvaratagit den drivkraft som detta system representerar. Man kan säga, att den socialdemokratiska regeringspolitiken kännetecknats av ett tolererande av en kontrollerad marknadsekonomi men inte av en tillräcklig satsning på de framstegsmöjligheter som öppnas genom de enskilda människornas egen vilja till initiativ, verksamhet och ansvar. Det har sålunda varit en passiv näringspolitik.

Det torde vara svårt att bestrida att den nu aktuella situationen ger bevis för brister i samhällets näringspolitik. Näringslivet i vårt land är otvivelaktigt inriktat på effektivitet. Men trots detta har produktionsökningen under senare år inte svarat mot vad man enligt långtidsbedömningarna kunde vänta. Vårt land har inte på tillfredsställande sätt kunnat klara sig i förhållande till den genomsnittliga utvecklingen i OECD-länderna. Det kan befaras att vårt näringslivs konkurrenskraft håller på att försvagas. Sär-

skilt allvarligt är det att industriinvesteringarna legat stilla på samma nivå under flera år.

Vi borde kunna vara ense om att främja en strukturrationalisering i samhället, som leder till mer produktiva sysselsättningsmöjligheter. Det finns emellertid mycket starka skäl för bedömningen att regeringspolitiken i åtskilliga fall föranlett att även rationella och väl utvecklingsbara företag fått läggas ned. Det innebär en allvarlig felsatsning i näringspolitiken. I stället för positivt produktionsresultat har vi fått ökade utgifter för sysselsättningsbrist. Den socialdemokratiska regeringens näringspolitik har sålunda inte varit tillräckligt förutsättningskapande.

Såsom framhållits talar man numera även från regeringens sida om angelägenheten av en aktiv näringspolitik. Detta kan konstateras med tillfredsställelse. Men regeringens inställning härvidlag är ännu inte konkretiserad. De riktningsangivelser som gjorts kan i stort sett sägas sikta på dels fler statsägda företag, dels på ett ökat statsinflytande genom främst den statliga investeringsbanken och eventuellt även AP-fonderna. Någon motivering till ett ökat förstatligande av näringslivet har inte angivits. Det är enligt vår mening att beklaga — eftersom sådana skäl i viss utsträckning finns. Inte heller har från regeringens sida lämnats någon motivering för en statlig dirigerings ner på den enskilda arbetsplatsen. Tills vidare har krav på närmare precisering av innebörden av regeringens näringspolitik avfärdats med att ett antal arbetsgrupper håller på att överväga frågekomplexet.

På en punkt har regeringen gjort en riktningsmarkering som vi hälsar med stor tillfredsställelse. Finansministern har i finansplanen framhållit, att vi i vårt land särskilt på arbetsmarknaden har samarbetstraditioner som vi kan bygga vidare på. I samarbetet ligger, fortsätter finansministern, en av förklaringarna till att vi i fråga om medborgarnas trygghet och standard kunnat uppnå internationellt sett goda resultat. Det samarbete som avses torde gälla mellan staten och det enskilda näringslivet. Vi fäster från de utgångspunkter vi ovan angivit mycket stor vikt vid detta samarbete och hälsar finansministerns uttalande med tillfredsställelse, särskilt mot bakgrunden av att samarbetet under senare tid inte varit helt tillfredsställande.

Slutsatsen i fråga om regeringens näringspolitik är dock att det helt enkelt saknas ett handlingsprogram för en aktiv näringspolitik.

Nuvarande samhällssystem är uppbyggt för en ramplanerad marknads ekonomi. En aktiv näringspolitik i detta system innebär en satsning på förutsättningskapande insatser från samhällets sida. Några grunder härför skall i det följande anges.

Kreditförsörjningen. Det är samhällets uppgift att aktivt medverka till goda kreditmöjligheter för näringslivet. För närvarande är det väsentligt att AP-medel kan slussas till näringslivet även på andra vägar än genom

den statliga investeringsbanken. Det är särskilt angeläget att de mindre företagens behov härvid tillgodoses.

Skattesystemet. Beskattningen skall vara så utformad att den så litet som möjligt motverkar framsteg. Näringslivet måste få tillräckliga konsolideringsmöjligheter. Energiskatten bör från dessa utgångspunkter avvecklas, och möjligheterna till avskrivning bör förbättras. Det är emellertid här frågan om en mycket viktig avvägning från jämlikhets- och fördelningspolitisk synpunkt. Högsta möjliga jämlikhet skall eftersträvas. Men bristande konsolideringsmöjligheter för företagen innebär att de i alltför stor utsträckning måste låna pengar till sina investeringar. Därav följer mindre riskvillighet och mindre benägenhet att satsa på nya projekt. Därmed riskerar man minskad takt i den ekonomiska tillväxten. Av särskild betydelse är att de mindre företagen genom exempelvis resultatutjämningskonton får konsolideringsmöjligheter motsvarande dem som de större företagen har i investeringsfonderna. Diskrimineringen av de mindre företagen på denna punkt är från jämlikhetspolitiska och tillväxtekonomiska synpunkter orimlig.

Räntepolitiken. Lägre utlåningsräntor än vad som gällt under senare år är en förutsättning för ökad ekonomisk tillväxttakt. Högräntepolitiken drabbar särskilt de mindre företagen.

Konkurrenspolitiken. En ramplanerad marknadsekonomi förutsätter en sund och verklig konkurrens. Monopol och maktkoncentration i det privata näringslivet liksom hos staten måste sålunda effektivt motverkas genom konkurrenspolitik. Den prisövervakande verksamheten har härvid en huvuduppgift. Från dessa utgångspunkter är det också väsentligt att främja de mindre företagen.

Konsumentpolitiken. En konsumentupplysning, som ställer konsumenterna i aktiv position gentemot produktionen, måste för framtiden ges väsentligt ökade uppgifter.

Det frivilliga sparandet. Den nuvarande regeringspolitiken har varit alltför litet inriktad på att främja det frivilliga sparandet. Uppbyggnaden av produktionsapparaten kräver ökade insatser på detta område. Härvid är det viktigt att främja ett aktiesparande som kan utnyttjas även av de mindre företagen.

Ekonomisk stabilitet. Upprätthållande av ekonomisk stabilitet är otvivelaktigt av stor betydelse för näringslivets framstegsutveckling. Under de senaste åren har inflationen varit obetydlig — till följd av lågkonjunkturen. Härvid har samtidigt visats att en mer stabil samhällsekonomi medger säkrare realinkomstökning. Vapen mot inflationen har emellertid inte anskaffats. Det är under alla förhållanden väsentligt att statsmakterna på bättre sätt än tidigare samråder med arbetsmarknads- och näringslivsorganisationerna i dessa angelägenheter.

Den ekonomiska planeringen. Det är väsentligt att statsmakterna på bättre sätt än tidigare långsiktigt planerar sin politik. Detta gäller särskilt investeringsplaneringen och planeringen i fråga om dispositionen av arbetskraften. Man måste ställa större krav på regeringsprogram i här nämnda avseende.

Utbildningspolitiken. I en förutsättningsskapande politik ingår att staten skall skapa goda utbildningsmöjligheter till förfogande för näringslivet. På denna punkt torde inte föreligga några större meningssmotsättningar.

Arbetsmarknadspolitiken. En väsentlig uppgift hos arbetsmarknadspolitiken skall vara att främja en strukturomvandling som ökar näringslivets effektivitet och ger arbetskraften omskolning i anpassning härtill. I princip torde inte heller här föreligga större meningsskiljaktigheter.

Lokaliserings- och regionalpolitiken. Genom en aktiv lokaliserings- och regionalpolitik skall högsta möjliga utnyttjande av realkapital och arbetskraft uppnås. Nuvarande koncentration på storstadsområden och utflyttning från regioner med sysselsättningssvårigheter har förorsakat en obalans, som försvårar en effektiv ekonomisk politik och motverkar den ekonomiska tillväxten.

Forskning och utvecklingsarbete. För forskning och utvecklingsarbete måste samhället i samverkan med näringslivet göra väsentligt ökade insatser. Särskilt gäller det att härvidlag ta till vara de framstegsmöjligheter som finns hos de mindre företagen.

Företagsrådgivning. Samhället har en angelägen uppgift i att ge företagen goda möjligheter till råd i tekniska och ekonomiska frågor. Företagsrådgivningen bör förstärkas väsentligt, särskilt vad avser de mindre företagen.

De mindre företagens situation. De mindre företagen är av särskild betydelse för det nyskapande som för utvecklingen framåt. Den nuvarande regeringspolitiken har inte i tillräcklig utsträckning beaktat detta. De mindre företagen är diskriminerade i fråga om t. ex. AP-återlånebestämmelserna och investeringsfonderna. I stället bör strävandena inriktas på att främja mindre företag, eftersom dessa är av särskild betydelse för nyföretagsamhet och ekonomisk tillväxt.

Samarbete mellan företagen. Samhället bör i ökad utsträckning kunna stimulera de enskilda företagen och särskilt de mindre företagen till samarbete i fråga om t. ex. försäljning, inköp och produktutveckling.

Samarbete staten—näringslivet. En ramplanerad marknadsekonomi måste bygga på förtroendefullt samarbete mellan staten och näringslivet. Detta skall ta sig uttryck i olika former — även i gemensamt ägande som t. ex. i fråga om ASEA-ATOM.

Statliga företag. I en ramplanerad marknadsekonomi har även statliga

företag en uppgift. Men det är då frågan om positioner, där det effektivare enskilda näringslivet inte står till förfogande i tillräcklig utsträckning. Vi måste räkna med ett ökat behov av statligt engagemang direkt på företagsplanet dels av sociala och lokaliseringpolitiska skäl, dels därför att mycket stora kapitalinsatser inte kan garanteras på annat sätt. Det är i nuvarande läge synnerligen angeläget att denna statliga företagspolitik motiveras på ett riktigt och sakligt sätt.

De grunder, som vi ovan angivit, bör i princip godkännas av riksdagen. Men därutöver krävs ett mer preciserat handlingsprogram för en aktiv näringspolitik i en ramplanerad marknadsekonomi. Detta är självfallet en uppgift för en parlamentarisk arbetsgrupp.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte

1. i princip godkänna de grunder som i motionen angivits för en aktiv näringspolitik; samt

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, om skyndsamt tillsättande av en parlamentarisk arbetsgrupp för utarbetande av ett preciserat handlingsprogram för en aktiv näringspolitik i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 28 januari 1969

Johannes Antonsson (cp) Anders Dahlgren (cp) Bertil Jonasson (cp)

Jan-Ivan Nilsson (cp)
i Tvärålund

Bengt Sjönell (cp)
